

40 DNÍ PÔSTU – VYSTÚPME NA PÁNOV VRCH

(5. – 7. kapitola Evanjelía podľa Matúša)



Komentár k biblickým textom

(prípravil František Trstenský)

Milí bratia a sestry, milí priatelia,

Ježišova reč na vrchu v 5. až 7. kapitole Matúšovho evanjelia predstavuje jeden z najvýznamnejších pilierov posolstva kresťanstva. Ježišova reč na vrchu začína slovami: „*Keď Ježiš videl veľké zástupy, vystúpil na vrch. A keď sa posadil, pristúpili k nemu jeho učeníci. Otvoril ústa a učil ich...*“ (Mt 5,1-2) Podľa úvodného verša tento názov ako prvý použil svätý Augustín (354 – 430).

Okolo Ježiša sa zhrmáždili nielen jeho učeníci, ale veľké zástupy z rôznych častí: Galilea, Dekapolis, Jeruzalem, Judsko a Zajordánsko, tzn. zástupcovia všetkých hlavných oblastí vtedajšej Palestíny. Ide teda o čosi zásadné, čo má počuť čo možno najširšie poslucháčstvo. Miestom, kde Ježiš prednesie svoju reč, je vrch. V Ježišovom živote vrchy zohrávali dôležitú úlohu. Poznáme vrch pokúšania, vrch premenia, vrch nanebovstúpenia. Podľa blahoslavenstiev, ktoré zaznievajú hneď v úvode, sa tento vrch volá symbolicky „Vrch blahoslavenstiev“.

Vrch má v Biblii často viac než len geografický význam na označenie lokality. Znamená Božiu blízkosť. Vystúpiť na vrch znamená oddeliť sa na istý čas od ľudských obydlí a stretnúť sa s Bohom. Aké je dôležité, aby sme aj my v našom živote vyhľadávali miesta a situácie, v ktorých sa môžeme stretnúť s Bohom, aby sme potom náš život a naše vzťahy videli v novom, čistejšom svetle. Nech aj toto pôstne obdobie je pre nás príležitosťou nájsť a vystúpiť na Pánov vrch, aby sme sa s ním mohli stretnúť.

Počas pôstneho obdobia si sústredene a opakovane prečítajte tieto tri kapitoly. Uvažujte nad Ježišovými slovami, znova sa k ním vráťte a zapamätajte si ich.

Požehnaný čas pôstneho obdobia!

5. KAPITOLA

¹Keď Ježiš videl veľké zástupy, vystúpil na vrch. A keď sa posadil, pristúpili k nemu jeho učeníci. ²Otvoril ústa a učil ich: ³„Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo. ⁴Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení. ⁵Blahoslavení tichí, lebo oni budú dedičmi zeme. ⁶Blahoslavení lační a smädní po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení. ⁷Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo. ⁸Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha. ⁹Blahoslavení tí, čo šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi. ¹⁰Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo. ¹¹Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť; ¹²radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi. Tak prenasledovali aj prorokov, ktorí boli pred vami.

KOMENTÁR: Osem blahoslavenstiev sa neobracia na osem rozdielnych typov ľudského prístupu, ale na správanie, ktoré je prítomné v jedinej osobe, ktorou je Ježiš Kristus, a v každom,

kto sa rozhodol osvojiť si tieto blahoslavenstvá. Vysvetlenie jednotlivého blahoslavenstva, ako aj všetkých blahoslavenstiev spolu teda začína od samotného Pána Ježiša. Plnosť šťastia, o ktorom Kristus hovorí, je jeho vlastnou radosťou, o ktorej chce, aby ju mali aj jeho učeníci. Blahoslavenstvá sú vnútorným Ježišovým životopisom, sú akoby portrétom jeho postavy. Čím lepšie chápeme blahoslavenstvá, tým viac sa nám odkrýva osoba samotného Krista. V jednej z modlitieb veriacich počas svätej omše sa hovorí o blahoslavenstvách ako o ústavnom zákone Cirkvi. Ústavu definujeme ako základný zákon štátu. Od nej sú odvodené všetky ostatné zákony, ktoré jej svojím obsahom nemôžu odporovať. V prenesenom zmysle to hovoríme aj o Ježišových blahoslavenstvách. Majú byť pre nás ústavou, tzn. princípom, z ktorého sa budú odvíjať všetky naše životné postoje a správanie. V Starom zákone sa nachádza až 45 blahoslavenstiev najmä v Knihe žalmov. Blahoslavení = šťastní sú tí, ktorí hľadajú Pána, utiekajú sa k nemu a zachovávajú jeho prikázania.

POZORNÉ OKO: Matúšovo evanjelium sa už od svojho vzniku (bolo napísané v 1. storočí po Kr., okolo roku 80) tešilo obľube medzi kresťanmi pre množstvo kapitol, v ktorých je zachytené Ježišovo učenie. Matúš usporiadal Ježišove slová do akýchsi blokov - do piatich veľkých rečí:

- reč na vrchu (Mt 5-7);
- misionárska reč (Mt 10);
- reč v podobenstvách (Mt 13);
- reč o živote v komunite (Mt 18);
- eschatologická reč (Mt 24-25).

Matúš tak zo svojich zdrojov vytvára nový príbeh, ktorý Ježišov život a posolstvo premieta do novej situácie Ježišových nasledovníkov. Toto je úlohou každého veriaceho po celú existenciu kresťanstva. Vždy nanovo čítať evanjeliá vzhľadom na svoju životnú situáciu a uplatňovať princípy evanjelia pre svoj život.

««««««»»»»»»

¹³Vy ste soľ zeme. Ak soľ stratí chuť, čím ju osolia? Už nie je na nič, len ju vyhodíť von, aby ju ľudia pošliapali. ¹⁴Vy ste svetlo sveta. Mesto postavené na návrší sa nedá ukryť. ¹⁵Ani lampu nezažnú a nepostavia pod mericu, ale na svietnik, aby svietila všetkým, čo sú v dome. ¹⁶Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach. ¹⁷Nemyslite si, že som prišiel zrušiť Zákon alebo Prorokov; neprišiel som ich zrušiť, ale naplniť. ¹⁸Veru, hovorím vám: Kým sa nepomnie nebo a zem, nepomnie sa ani jediné písmeno ani jediná čiarka zo Zákona, kým sa všetko nesplní. ¹⁹Kto by teda zrušil jediné z týchto prikázaní, čo aj najmenšie, a tak by učil ľudí, bude v nebeskom kráľovstve najmenší. Ale kto ich zachová a tak bude aj učiť, ten bude v nebeskom kráľovstve veľký. ²⁰Preto vám hovorím: Ak vaša

spravodlivosť nebude väčšia ako spravodlivosť zákonníkov a farizejov, nevojdete do nebeského kráľovstva.

KOMENTÁR: *V biblických časoch mala soľ viacnásobné využitie. Slúžila ako ochutidlo do jedla, konzervačná látka, či podľa Knihy Levitus 2, 13 a Knihy Numeri 18, 19 bola súčasťou starozákonných obetí. Môžeme preto vidieť prenesené významy tohto použitia soli na duchovný život kresťanov. Ježišov učeník dáva tomuto svetu chuť (avšak pozor na presolenie); uchováva hodnoty evanjelia; svoj život premieňa na stálu obeť podľa vzoru Ježiša Krista. Podstatou Ježišových slov je predovšetkým odkaz na „nepostrádateľnosť“ soli. Ježišovi učeníci sú pre tento svet nenahraditeľný svojím svedectvom o Kristovi. Ak ako veriaci stratíme tento rozmer našej viery, k čomu budeme ako Ježišovi učeníci užitoční? Ako je nezmyslom soľ, ktorá stratila svoju slanosť, podobne je nezmyslom lampa, ktorá sa položí pod posteľ resp. pod nádobu.*

POZORNÉ OKO: V našich krajoch mestá vznikali v údoliach pri riekach. V Svätej zemi jestvujú hlboké a strmé údolia (tzv. wádí), ktoré však na svojom dne nemajú rieky. V zimnom období prudké dažde naplnili tieto údolia bahnom, ktoré sa valilo a ničilo všetko, čo stálo v ceste. Preto ľudia zakladali svoje obydlia v kopcoch. Pán Ježiš použil príklad, ktorému jeho poslucháči veľmi dobre rozumeli. Nasledovaním Krista „svietime“ pre druhých a máme byť pre nich príkladom.

MODLITBA SV. JOHNA HENRYHO NEWMANA

Zostaň so mnou, Pane Ježišu, aby som mohol žiariť tak, ako žiariš ty,
aby moje svetlo tak svietilo, že budem svetlom pre druhých.

Všetko to svetlo je od teba. Budeš to ty, kto svieti cezo mňa ostatným.

Daj, aby som svedčil bez toho, aby som musel kázať

- nie slovami ale sympatickým príkladom
- tým, že sa budem podobať na tvojich svätých
- a tým, že všetci uvidia moju lásku k tebe,
ktorou mi horí srdce. Amen.

«««««»»»»»

²¹Počuli ste, že otcom bolo povedané: »Nezabiješ!« Kto by teda zabil, pôjde pred súd. ²²No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá. Kto svojmu bratovi povie: »Hlupák,« pôjde pred veľradu. A kto mu povie: »Ty bohapustý blázon,« pôjde do pekelného ohňa. ²³Keď teda prinášaš dar na oltár a tam si spomenieš, že tvoj brat má niečo proti tebe,

²⁴nechaj svoj dar tam pred oltárom a choď sa najprv zmieriť so svojím bratom; až potom príď a obetuj svoj dar. ²⁵Pokonaj sa včas so svojím protivníkom, kým si s ním na ceste, aby ťa protivník nevydal sudcovi a sudca strážnikovi a aby ťa neuvrhli do väzenia. ²⁶Veru, hovorím ti: Nevyjdeš odtiaľ, kým nezaplatíš do ostatného haliera. ²⁷Počuli ste, že bolo povedané: »Nescudzoložíš!« ²⁸No ja vám hovorím: Každý, kto na ženu hľadá žiadostivo, už s ňou scudzoložil vo svojom srdci. ²⁹Ak ťa zväzda na hriech tvoje pravé oko, vylúp ho a odhoď od seba, lebo je pre teba lepšie, ak zahynie jeden z tvojich údov, ako keby sa malo celé tvoje telo dostať do pekla. ³⁰A ak ťa zväzda na hriech tvoja pravá ruka, odtni ju a odhoď od seba, lebo je pre teba lepšie, ak zahynie jeden z tvojich údov, ako keby malo ísť celé tvoje telo do pekla. ³¹Ďalej bolo povedané: »Kto prepustí svoju manželku, nech jej dá priepustný list!« ³²No ja vám hovorím: Každý, kto prepustí svoju manželku, okrem prípadu smilstva, vystavuje ju cudzoložstvu; a kto si vezme prepustenú ženu, cudzoloží.

KOMENTÁR: *Nedajme sa pomyliť. Prikázania Desatora zostávajú v platnosti. V židovstve spravodlivosť spočívala v dôslednom zachovávaní prikazov a zákazov, ako sa o to usilovali farizeji. Pán Ježiš však ukazuje, že to všetko nestačí, ak človek chce vojsť do nebeského kráľovstva. Ježišovi učeníci sa nemôžu uspokojiť len s minimalistickou požiadavkou, čo netreba robiť. Kristus pozýva svojich nasledovníkoch ísť za „literu“, porozumieť duchu Božích slov a napodobňovať nebeského Otca: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.“ (Mt 5, 48) Druhého človeka môžeme „zabíjať“ už v našom vnútri svojimi myšlienkami, v prenesenom význame hovoríme, že možno „vraždiť“ aj pohľadom. Mať v srdci hnev znamená želať druhému nešťastie. Aj v pri prikázaní „nezosmilniš“ Ježiš kladie dôraz na vnútro človeka. Nehovorí o bežnom pohľade, ale o postoji, ktorý sa rodí v srdci človeka. Pred Bohom je dôležité zmýšľanie. Vonkajšok a vnútro sa majú zhodovať. Cieľom Ježišových slov je zaručiť stabilitu inštitúcie manželstva a rodiny. Túto posvätnosť a nenarušiteľnosť chráňme aj my.*

POZORNÉ OKO: Podľa evanjelistu Matúša Pán Ježiš vyriekol reč na vrchu v Galilei. Predstavme si teda situáciu, že nejaký človek z Galiley, ktorá je vzdialená cca 150 km od Jeruzalema, prišiel po približne siedmich dňoch putovania konečne do Svätého mesta, aby v chráme priniesol obeť. Pred jeruzalemským oltárom nikto nevie, že nie on, ale jeho brat, má niečo proti nemu. Kristus mu hovorí, aby podnikol dlhú cestu naspäť a urobil všetko pre zmierenie so svojím bratom. Nejde o vykonávanie kultu, ktorý bude odtrhnutý od každodenného života. To znamená usilovať sa o väčšiu spravodlivosť. Slová Pána Ježiša sú napomenutím aj pre liturgické spoločenstvá v našich kostoloch. Čo mal Pán Ježiš na mysli slovami „okrem prípadu smilstva“? Pravdepodobne išlo o nedovolené manželské zväzky medzi príbuznými alebo prípad neplatného manželstva.

Mojžiš vystúpil na vrch Sinaj a od Boha priniesol Božie prikázania (Kniha Exodus 20. kapitola)	Ježiš Kristus vystúpil na vrch a sám predniesol naplnenie Božích prikázaní
Nezabiješ	Nehnevaj sa
Nescudzoložíš	Nehľad žiadostivo
Napíšeš priepustný list	Vôbec sa nerozvádzať
Nebudeš krivo prisahať	Áno nech je áno, nie nech je nie
Vykonaj spravodlivosť	Prejav milosrdenstvo
Miluj blížneho	Miluj nepriateľa

³³A zasa ste počuli, že otcom bolo povedané: »Nebudeš krivo prisahať, ale splníš, čo si Pánovi prisahal!« ³⁴No ja vám hovorím: Vôbec neprisahajte – ani na nebo, lebo ono je Božím trónom, ³⁵ani na zem, lebo ona je podnožkou jeho nôh, ani na Jeruzalem, pretože je mestom veľkého Kráľa, ³⁶ani na svoju hlavu neprisahaj, lebo ani jediný vlas nemôžeš urobiť bielym alebo čiernym. ³⁷Ale vaša reč nech je »áno – áno«, »nie – nie«. Čo je navyše, pochádza od Zlého. ³⁸Počuli ste, že bolo povedané: »Oko za oko a zub za zub!« ³⁹No ja vám hovorím: Neodporujte zlému. Ak ťa niekto udrie po pravom líci, nadstav mu aj druhé. ⁴⁰Tomu, kto sa chce s tebou súdiť a vziať ti šaty, nechaj aj plášť. ⁴¹A keď ťa bude niekto nútiť, aby si s ním išiel jednu míľu, choď s ním dve. ⁴²Tomu, kto ťa prosí, daj, a neodvracaj sa od toho, kto si chce od teba niečo požičať. ⁴³Počuli ste, že bolo povedané: »Milovať budeš svojho blížneho a nenávidieť svojho nepriateľa.« ⁴⁴Ale ja vám hovorím: Milujte svojich nepriateľov a modlite sa za tých, čo vás prenasledujú, ⁴⁵aby ste boli synmi svojho Otca, ktorý je na nebesiach. Veď on dáva slnku vychádzať nad zlých i dobrých a posielá dážď na spravodlivých i nespravodlivých. ⁴⁶Lebo ak milujete tých, ktorí vás milujú, akú odmenu môžete čakať? Vari to nerobia aj mýtnici? ⁴⁷A ak pozdravujete iba svojich bratov, čo zvláštne robíte? Nerobia to aj pohania? ⁴⁸Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.

KOMENTÁR: Pri niektorých vážnych rozhodnutiach sa používala prísaha, pričom sa za svedka volala najvyššia autorita – Boh. Prísaha sa chápe ako isté uctievanie Boha. Preto krivá prísaha je veľmi vážnym zneužitím samotného Boha. Pán Ježiš prechádza od negatívnej formulácie „nebudeš krivo pridsahať“ ešte k náročnej pozitívnej požiadavke: „vôbec neprisahajte“. Máme byť ľuďmi dôvery, ľuďmi, ktorí si stoja za slovom: naše áno, nech je áno; nie nech je nie. Dnes, žiaľ, žiadne slovo, sľub, alebo dohoda neplatí. Keď niekto vysloví „áno“, znamená to aj „možno“, „neviem“, „nie“. Chýba nám úprimnosť a dôveryhodnosť. Urobili sme všetko preto, aby sme ako Ježišovi učeníci boli ľuďmi dôvery aj bez prísahy? Neexistuje norma v Starom zákone, ktorá by

prikazovala nenávidieť nepriateľa, ale bola to všeobecná mienka, podľa ktorej bližným je iba brat, priateľ, príbuzný a možno ten, kto sa nespráva nepriateľsky. Ježiš mení tento postoj a ukazuje na Boha, ktorý prijíma dobrých aj zlých. Človek sa má prejavovať ako dieťa nebeského Otca, ktorý je dobrý ku všetkým ľuďom.

POZORNÉ OKO: Podľa evanjelistu Matúša Pán Ježiš vyriekol reč na vrchu v Galilei. Predstavme si teda situáciu, že nejaký človek z Galiley, ktorá je vzdialená cca 150 km od Jeruzalema, prišiel po približne siedmich dňoch putovania konečne do Svätého mesta, aby v chráme priniesol obeť. Pred jeruzalemským oltárom nikto nevie, že nie on, ale jeho brat, má niečo proti nemu. Kristus mu hovorí, aby podnikol dlhú cestu naspäť a urobil všetko pre zmierenie so svojim bratom. Nejde o vykonávanie kultu, ktorý bude odtrhnutý od každodenného života. To znamená usilovať sa o väčšiu spravodlivosť. Slová Pána Ježiša sú napomenutím aj pre liturgické spoločenstvá v našich kostoloch. Starozákonný príkaz „oko za oko, zub za zub“ nám pripadá príliš krutý. Avšak je potrebné ho vnímať ako rozumné nariadenie v rámci svojej doby. Spôsobená škoda vyvoláva v človeku hnev a nenávisť, čo často vedie k odplate, ktorá mnohonásobne presiahne spôsobenú krivdu. Ak by sluha vyrazil zub kráľovi, asi by nezostalo len pri jednom zube v ústach sluhu. Išlo teda o rovnosť pred zákonom bez ohľadu na postavenie. Snahou tohto príkazu bolo dať určité limity pomste, aby neprerástla do pomstychtivosti, ktorá vyvolá reťazovú reakciu neustáleho odplácania. Pán Ježiš priniesol nový pohľad. Pozýva nás prijať taký postoj, ktorý skončí zlé úmysly toho, kto uráža. Zlo nestratí svoju silu iným zlom, ale jedine prerušením tohto „domino efektu“, ktorým je odpúšťajúca láska, ktorá krivdu tpežlivo znáša.

6. KAPITOLA

¹Dajte si pozor a nekonajte svoje dobré skutky pred ľuďmi, aby vás obdivovali, lebo nebudete mať odmenu u svojho Otca, ktorý je na nebesiach. ²Keď teda dávaš almužnu, nevytrubuj pred sebou, ako to robia pokrytci v synagógach a po uliciach, aby ich ľudia chválili. Veru, hovorím vám: Už dostali svoju odmenu. ³Ale keď ty dávaš almužnu, nech nevie tvoja ľavá ruka, čo robí pravá, ⁴aby tvoja almužna zostala skrytá. A tvoj Otec ťa odmení, lebo on vidí aj v skrytosti. ⁵A keď sa modlíte, nebuďte ako pokrytci, ktorí sa radi postojačky modliavajú v synagógach a na rohoch ulíc, aby ich ľudia videli. Veru, hovorím vám: Už dostali svoju odmenu. ⁶Ale keď sa ty ideš modliť, vjdi do svojej izby, zatvor za sebou dvere a modli sa k svojmu Otcovi, ktorý je v skrytosti. A tvoj Otec ťa odmení, lebo on vidí aj v skrytosti. ⁷Keď sa modlíte, nehovorte veľa ako pohania. Myslia si, že budú vypočutí pre svoju mnohovravnosť. ⁸Nenapodobňujte ich; veď

váš Otec vie, čo potrebujete, prv, ako by ste ho prosili. ⁹Vy sa budete modliť takto: Otče náš, ktorý si na nebesiach, posväť sa tvoje meno, ¹⁰príď tvoje kráľovstvo, buď tvoja vôľa, ako v nebi, tak i na zemi. ¹¹Chlieb náš každodenný daj nám dnes. ¹²A odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom. ¹³A neuveď nás do pokušenia, ale zbav nás Zlého. ¹⁴Lebo ak vy odpustíte ľuďom ich poklesky, aj váš nebeský Otec vám odpustí. ¹⁵Ale ak vy neodpustíte ľuďom, ani váš Otec neodpustí vaše hriechy. ¹⁶A keď sa postíte, nebuďte zamračení ako pokrytci. Znetvorujú si tvár, aby ľudia videli, že sa postia. Veru, hovorím vám: Už dostali svoju odmenu. ¹⁷Keď sa ty postíš, pomaz si hlavu a umy si tvár, ¹⁸aby nie ľudia zbadali, že sa postíš, ale tvoj Otec, ktorý je v skrytosti. A tvoj Otec ťa odmení, lebo on vidí aj v skrytosti.

KOMENTÁR: *Almužna, modlitba a pôst sú neodmysliteľnou súčasťou duchovného života. Pán Ježiš predpokladá, že jeho učeníci ich často konajú. Preto aj hovorí „keď dávaš almužnu“, „keď sa ideš modliť... a nehovorí „ak budete niekedy dávať almužnu“, „ak by ste sa modlili“. Dôležitá je pohnútko, ktorou nie je pritiahnutie pozornosti na seba samých, ale oslava Boha. Slovo „pokrytec“ v gréckom texte „hypokrytes“ označuje herca, tzn. niekoho, kto pred verejnosťou hrá istú rolu. Dávajme si pozor, aby sme neboli v našom kresťanstve hercami. Všimnite si, ktoré slová Kristus vložil do modlitby, ktorú naučil učeníkov: Otče, kráľovstvo, vôľa, chlieb, odpustenie, vina, pokušenie. Toto sú kľúčové slová celého Kristovho evanjelia a chcel, aby sa stali nosnými témami aj jeho nasledovníkov. Otčenáš je testom kvality a svedčným zrkadlom všetkých našich modlitieb. Môžeme o ňom povedať, že je školou modlitby a školou celého nášho života. Asi žiadna iná modlitba nie je tak známa ako Otčenáš, ale, žiaľ, žiadna iná nie je ani tak povrchne prednášaná. Kolkokrát sa už stalo, že sme ju mechanicky odrecitovali bez uvedomenia si, aké vážne slová v nej vlastne vyslovujeme. Otčenáš nie je modlitbou sluhov k svojmu pánovi, ale synov a dcér k svojmu Otcovi, ktorí sú ochotní s ním spolupracovať a prebrať zodpovednosť za prinášanie úrody. V tejto modlitbe nehovoríme „Otče môj“, ale „Otče náš“, tzn. ostatní ľudia nie sú pre ma cudzí a neznámi, ale sú to moji bratia a sestry, pre ktorých Boh je taktiež ich nebeským Otcom.*

POZORNÉ OKO: Otčenáš obsahuje sedem prosieb. Má jasne rozlíšiteľné dve časti. Najskôr sú Božie záujmy – prvé tri prosby. Cez neho prichádzame k ľudským potrebám – ďalšie štyri prosby. Napadlo vám niekedy, keď ste o niečo prosili v modlitbe Boha, či sú vaše prosby naozaj tie správne? Pri prosbách Otčenáša si môžeme byť istí, že sa vždy budú páčiť Bohu, čo už nemôžeme často povedať o našich vlastných prosbách, ktorými sa na nášho nebeského Otca obraciame. Pre mnohých je problémom porozumieť 6. prosbu: „Neuveď nás do pokušenia“. Ponúkam aspoň krátke vysvetlenie. Od Boha nepochádza nijaké zlo a Boh nikoho nenavádza na hriech. Kristus počas svojho pozemského života bol pokúšaný diablom, aby sa vzdal cesty utrpenia, mohol sa stať kráľom, užívať si moc, robiť zázraky pre vlastnú popularitu. Dokonca ešte na kríži ho okolostojaci pokúšajú,

ako nebeské vtáky a poľné lalíe. Zakalené oko pozerá na to, čo majú iní ľudia, závidí a z vlastného nedopraje druhým. Čisté oko dopraje a je štedré k druhým.

POZORNÉ OKO: Výraz „mamona“, ktorým označujeme „majetok, bohatstvo“ pochádza z hebrejského slova „aman“ a znamená „dôverovať, spoliehať sa.“ Pôvodne teda označuje niečo, na čom človek stavia svoj život, čomu dôveruje. V Ježišom varovaní je to protiklad Boha.

7. KAPITOLA

¹Nesúďte, aby ste neboli súdení. ²Lebo ako budete súdiť vy, tak budú súdiť aj vás, a akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám. ³Prečo vidíš smietku v oku svojho brata, a vo vlastnom oku brvno nezbadáš? ⁴Alebo ako môžeš povedať svojmu bratovi: »Dovoľ, vyberiem ti smietku z oka« – a ty máš v oku brvno?! ⁵Pokrytec, vyhoď najprv brvno zo svojho oka! Potom budeš vidieť a budeš môcť vybrať smietku z oka svojho brata. ⁶Nedávajte, čo je sväté, psom a nehádzte svoje perly pred svine, aby ich nohami nepošliapali, neobrátili sa proti vám a neroztrhali vás. ⁷Proste a dostanete! Hľadajte a nájdete! Klopte a otvoria vám! ⁸Lebo každý, kto prosí, dostane, a kto hľadá, nájde, a kto klope, tomu otvoria. ⁹Alebo je medzi vami človek, čo by podal synovi kameň, keď ho prosí o chlieb? ¹⁰Alebo keby pýtal rybu, čo by mu dal hada? ¹¹Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dávať dobré dary svojim deťom, o čo skôr dá váš Otec, ktorý je na nebesiach, dobré veci tým, čo ho prosia. ¹²Všetko, čo chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im. Lebo to je Zákon i Proroci.

KOMENTÁR: Celá Ježišova reč na vrchu je postavená na výzve usilovať sa o väčšiu spravodlivosť. Snažiť sa v živote o viac, než čo je len prikázané, čo sa požaduje. Keď sa tretiaci pripravujú na 1. sv. prijímanie alebo birmovanci na sviatosť birmovania, často sa pýtajú, čo musia urobiť, aby splnili minimum. Život Ježišovho učeníka nemá byť snahou nezašpiniť a nezapotiť sa. Slovenský preklad hovorí o „brvne“ vo vlastnom oku. Doslovný preklad je „trám“, tzn. poriadny kus dreva. Je to teda drsný Ježišov príklad o človeku, ktorý chce vytiahnuť smietku, ale obrovský trám dreva nevidí. Kolkokrát však tento drsný príklad je krutou realitou našich postojov!

POZORNÉ OKO: Židovská legenda z čias Ježiša Krista hovorí, že rabína Hillela (žil v rokoch 110 pred Kristom – 10 po Kristovi) navštívil pohan a požiadal ho: „Obrátim sa na židovstvo pod podmienkou, že ma naučíš celý Zákon za ten čas, čo budem stáť na jednej nohe.“ Vtedy mu Hillel odvetil: „Čo nie je milé tebe, nerob ani druhému. To je celý Zákon a všetko ostatné je len komentár.“

Tieto slová sa podobajú výroku Pána Ježiša: „Všetko, čo chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im. Lebo to je Zákon i Proroci.“ Voláme ho „Zlaté pravidlo.“ Usilujme sa podľa neho žiť.

¹³Vchádzajte tesnou bránou, lebo široká brána a priestranná cesta vedie do zatratenia a mnoho je tých, čo cez ňu vchádzajú. ¹⁴Aká tesná je brána a úzka cesta, čo vedie do života, a málo je tých, čo ju nachádzajú! ¹⁵Chráňte sa falošných prorokov: prichádzajú k vám v ovčom rúchu, ale vnútri sú draví vlci. ¹⁶Poznáte ich po ovocí. Veď či oberajú z trnia hrozná alebo z bodliakov figy? ¹⁷Tak každý dobrý strom rodí dobré ovocie, kým zlý strom rodí zlé ovocie. ¹⁸Dobry strom nemôže rodiť zlé ovocie a zlý strom nemôže rodiť dobré ovocie. ¹⁹Každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, vytnú a hodia do ohňa. ²⁰Teda po ich ovocí ich poznáte. ²¹Nie každý, kto mi hovorí: »Pane, Pane,« vojde do nebeského kráľovstva, ale iba ten, kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesiach. ²²Mnohí mi v onen deň povedia: »Pane, Pane, či sme neprorokovali v tvojom mene? Nevyháňali sme v tvojom mene zlých duchov a neurobili sme v tvojom mene veľa zázrakov?« ²³Vtedy im vyhlásim: Nikdy som vás nepoznal; odíďte odo mňa vy, čo páchate nepravosť!

KOMENTÁR: *Dve brány, dve cesty a dva stromy vyjadrujú možnosť voľby. Ježiš povzbudzuje svojich učeníkov, aby si vybrali tesnú bránu, úzku cestu a dobrý strom. Široká brána a priestranná cesta je neraz cestou verejnej mienky (všetci tak robia, všetci tak žijú...), kde nie je potrebné premýšľať, stačí robiť to, čo robia iní. Nebojme sa odlíšiť kresťanským životom od iných a pripodobniť sa viac Ježišovi Kristovi.*

POZORNÉ OKO: Všimnime si tri súvislosti v texte: ovocie, vôľa nebeského Otca a nepravosť. Náš život sa nemeria vonkajším účinkom, obdivom a charizmami, ale podľa toho, čo môj život spôsobuje, tzn. aké ovocie prinášam. Skutočne hľadám v živote vôľu nebeského Otca? Nestáva sa, že v rodine, v kolektíve niekedy svoju vôľu až násilne pretláčam, ba dokonca, ju vyhlásim alebo povýšim za Božiu vôľu? Nepravosť nie je iba nedodržovanie zákona, ale je to vytesnenie Boha z nášho života. Žijem, akoby Boha nebolo.

««««««»»»»»

²⁴A tak každý, kto počúva tieto moje slová a uskutočňuje ich, podobá sa múdreému mužovi, ktorý si postavil dom na skale. ²⁵Spustil sa dážď, privalili sa vody, strhla sa víchrica a oborili sa na ten dom, ale dom sa nezrútil, lebo mal základy na skale. ²⁶A každý, kto tieto moje slová počúva, ale ich neuskutočňuje, podobá sa hlúpemu mužovi, ktorý si postavil dom na piesku. ²⁷Spustil sa

dážď, privalili sa vody, strhla sa víchrica, oborili sa na ten dom a dom sa zrútil; zostalo z neho veľké rumovisko.“²⁸Keď Ježiš skončil tieto reči, zástupy žasli nad jeho učením,²⁹lebo ich učil ako ten, čo má moc, a nie ako ich zákonníci.

KOMENTÁR: *Podobenstvo ukončuje Ježišovu náuku. Jeho úloha je teda pohnúť poslucháčov, aby sa stali múdrymi a zachovávali predchádzajúce Ježišove slová. Nedajme sa pomýliť. Na prvý pohľad obidva domy môžu vyzerat rovnako dobre postavené. Žiaľ, mnohí ľudia prepadli klamu, že nepotrebujú byť veriaci, veď ich život je rovnako úspešný, ba niekedy dokonca úspešnejší ako život poctivých veriacich. Muž, ktorý stavia bez hlbokých základov, je obrazom človeka, ktorý je nepripravený a nepočíta s tým, že v živote prídu aj ťažkosti. Podobenstvo ukazuje, aká je dôležitá zrelosť učeníka, nie naivita.*

POZORNÉ OKO: Ježišovi poslucháči pri tomto podobenstve si spomenuli na najmúdrejšieho muža ich dejín, ktorým bol Šalamún. Bol to kráľ, ktorý dal postaviť prvý chrám na skalnom pahorku v Jeruzaleme. Bolo to niekedy okolo roku 960 pred Kristom. Múdry muž, ktorý stavia svoj život na skale, podobá sa múdreému Šalamúnovi a v jeho živote bude prítomný Boh ako v chráme. Úloha podobenstva spočíva v tom, aby si poslucháč uvedomil, že je vtiahnutý medzi postavy, ktoré sú v podobenstve načrtnuté, a do ich rozhodnutí. Poslucháč má urobiť rozhodnutie na základe duchovnej pravdy, ktorá z podobenstva vyplýva. Matúš píše pre oblasť Palestíny. V podobenstve sú spomenuté tri živly: dážď, záplavy a víchrica. Svätú zem postihujú predovšetkým v čase od novembra do februára. Kvôli tomu sa domy stavali na kopcoch a nie v údoliach, kde sa v čase dažďov hromadila voda, ktorá valila hlinu a kamenie pred sebou a ničila všetko, čo jej stálo v ceste. V podobenstve majú živly symbolický význam akýchkoľvek skúšok, ktoré prichádzajú na každého človeka. Hlúposť spočíva v tom, že človek síce vie, že nastanú v jeho živote aj ťažké situácie, ale myslí si, že ich plytkými riešeniami zvládne.

ZVEDAVÉ OTÁZKY

1. Názov „Reč na vrchu“ sa nenachádza v Svätom písme. Ktorý svätec dal tento názov?
2. S ktorou starozákonnou postavou evanjelista Matúš vytvoril podobnosť s Pánom Ježišom v reči na vrchu?
3. Miesto, kde Ježiš predniesol túto reč, je vrch. Akú symbolickú úlohu má vrch v Svätom písme?
4. Ktoré vrchy v Svätom písme poznáš?
5. Čím začal Pán Ježiš reč na vrchu?
6. Ktoré tri úkony sa považujú za piliere zbožnosti?
7. Aký je pôvod slova „mamona“?
8. Ako znie tzv. zlaté pravidlo?
9. Na akom mieste sa stavali v staroveku v Svätej zemi mestá a obce? Aké je v tom prepojenie s výrokom Pána Ježiša: „Vy ste svetlo sveta“?
10. Koľko prosieb sa nachádza v modlitbe Pána?
11. Ako sú tieto prosby rozdelené?
12. Ako vysvetlíš prosbu z Pánovej modlitby: „Neuved' nás do pokušenia“?
13. Na aké účely sa v staroveku používala soľ? Aké je v tom prepojenie s výrokom Pána Ježiša „Vy ste soľ zeme“?
14. Ktorú starozákonnú postavu židia považujú za najmúdrejšiu v dejinách Izraela?
15. Čo znamená pôvodne slovo „pokrytec? Pred čím nás týmto slovom varuje Pán Ježiš?
16. Čo sa v Cirkvi nazýva „ústavný“ zákon? Vysvetli, prečo sa používa takýto názov?
17. Ktoré dva príklady Pán Ježiš použil, keď hovoril o skromnosti?
18. Starozákonný príkaz „oko za oko, zub za zub“ je potrebné vnímať v duchu tej doby. Čo sa týmto príkazom zabezpečovalo?
19. Kde stál prvý jeruzalemský chrám? Kto ho dal postaviť?
20. Ako sa chápe v biblickom svete srdce?